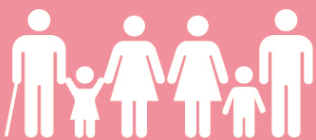

GROENLINKS

SMALLINGERLAND

1 GEEN
ARMOEDE

2 GEEN
HONGER

3 GOEDE
GEZONDHEID
EN WELZIJN

4 KWALITEITS-
ONDERWIJS

5 GENDER-
GELIJKHEID

6 SCHOON WATER
EN SANITAIR

7 BETAALBARE EN
DUURZAME
ENERGIE

8 EERLIJK WERK
EN ECONOMISCHE
GROEI

9 INDUSTRIE,
INNOVATIE EN
INFRASTRUCTUUR

GROEN EN EERLIJK

PROGRAMMA
2022-2026

10 ONGELIJKHEID
VERMINDEREN

11 DUURZAME STEDEN
EN
GEMEENSCHAPPEN

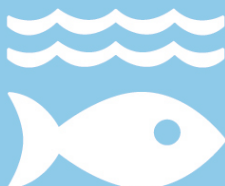
12 VERANTWOORDE
CONSUMPTIE
EN PRODUCTIE

13 KLIMAATACTIE

14 LEVEN IN
HET WATER

15 LEVEN OP
HET LAND

16 VREDE,
JUSTITIE EN
STERKE PUBLIEKE
DIENSTEN

17 PARTNERSCHAP OM
DOELSTELLINGEN
TE BEREIKEN

Samen voor een solidaire samenleving

GroenLinks wil van de wereld een beter plek maken en daarom gaan we de komende jaren hard aan het werk om dat doel te bereiken. Dat doen we aan de hand van de Sustainable Development Goals of Duurzame Ontwikkelingsdoelen. Dat zijn in totaal 17 doelen waar we actief beleid op gaan maken. Zo willen we de ongelijkheid in onze gemeente aanpakken, strijden we voor een inclusieve samenleving en werken we hard aan een duurzame leefomgeving.

Voor GroenLinks gaat democratie overigens verder dan het stemhokje. In een democratische gemeente worden mensen aangemoedigd om zich verantwoordelijk te voelen voor hun eigen samenleving. Daarom wil GroenLinks dat Smallingerland haar inwoners zoveel mogelijk betreft bij het beleid.

GroenLinks streeft naar een open samenleving, waarin iedereen de vrijheid en kansen heeft om mee te doen en zich te ontplooiën zonder angst, discriminatie, seksisme, racisme of andere vormen van onderdrukking.

De gemeentelijke overheid is van ons allemaal. GroenLinks wil een overheid die borg staat voor het publieke belang en ieders rechten beschermt. Een overheid die verantwoord omgaat met de toegankelijkheid, betaalbaarheid en kwaliteit van belangrijke algemene voorzieningen als zorg, volkshuisvesting, energie, openbaar vervoer, onderwijs, maar ook voorziet in mogelijkheden voor sport en cultuur. Dat doen we niet alleen! Samen met betrokken inwoners staan we garant voor een democratische en duurzame ontwikkeling. Een ontwikkeling die wat GroenLinks betreft in een stroomversnelling komt. Door het aanjagen van de circulaire economie en het stimuleren van duurzame initiatieven willen we ervoor zorgen dat Smallingerland zo snel mogelijk volledig energie-neutraal is.

In de gemeentepolitiek zet GroenLinks zich in voor haar idealen. Maar daarin houden we natuurlijk rekening met de opvatting en belangen van anderen. In de raad zal GroenLinks zich dan ook altijd constructief opstellen om zo tot een gezamenlijke oplossing te komen. Het lokale bestuur moet toegankelijk en transparant zijn en verantwoording durven af te leggen over het gevoerde beleid. Een duidelijk, streng en daadkrachtig gemeentebestuur waar nodig, maar ook een aanspreekbaar bestuur, dat open staat voor suggesties en kritiek.

GroenLinks wil dat onze gemeente zich duurzaam ontwikkelt, dat iedere verandering een verbetering is en dat duurzaamheid de basis vormt voor al het beleid. Onze afwegingen in de raad berusten dan ook op de volgende drie pijlers:

- Sociaal welzijn (People)
- Ecologische kwaliteit (Planet)
- Economische welvaart (Prosperity)

De komende jaren staat onze gemeente voor grote opgaven. GroenLinks zet daarbij het klimaat op één! Zolang we namelijk niets doen aan de klimaatsverandering, zullen we ons telkens moeten aanpassen aan de gevolgen daarvan. Door te werken aan een duurzame woonomgeving pakken we zowel het klimaat als het tekort aan woningen aan. Dat vraagt wel om verandering. Een verandering die we met ons allen moeten maken. Alleen samen kunnen we zorgen voor een solidaire samenleving. Een samenleving waar iedereen ertoe doet en iedereen mee doet.

Inhoud

Samen zetten we klimaat op één.....4

Eerlijk werk en economische groei.....4

Industrie innovatie en infrastructuur.....5

Verantwoorde consumptie.....6

Klimaatactie.....6

Partnerschap om doelstellingen te bereiken.....7

Iedereen doet ertoe en iedereen doet mee.....8

Geen armoede en geen honger.....8

Goede gezondheid en welzijn.....9

Kwaliteitsonderwijs.....11

Gendergelijkheid.....11

Ongelijkheid verminderen.....11

Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten.....12

Duurzaam wonen voor iedereen.....13

Betaalbare en duurzame energie.....13

Duurzame dorpen en gemeenschappen.....14

Leven op het land en in het water.....19

Schoon water en sanitair.....21

Samen zetten we klimaat op één

We hebben een echte én eerlijke aanpak van de klimaatcrisis nodig. Als we niet snel in actie komen, laten we niet alleen een onleefbare wereld achter, maar wordt de aarde straks ook onbewoonbaar.

De klimaatcrisis is nu al merkbaar: van verwoestende branden, droogte, extreem weer tot aan plant- en diersoorten die uitsterven. Ja, dat komt door ons. Doordat we met fossiele brandstoffen enorm veel CO₂ en andere broeikasgassen uitstoten, is de aarde steeds sneller gaan opwarmen. Het klimaat verkeert in crisis.

Maar het is nog niet te laat. Afgelopen tijd stond het klimaat bovenaan ieders agenda. Wereldwijd gingen miljoenen mensen de straat op voor meer klimaatactie.

We moeten zo snel mogelijk veel minder CO₂ uitstoten. Hoe? Door de grote vervuilers aan te pakken en te investeren in groene alternatieven. De oplossingen zijn er en we weten wat er moet gebeuren. Ook in Smallerland moeten we snel minder CO₂ uitstoten.

Het klinkt logisch: wij willen de aarde leefbaar doorgeven aan volgende generaties. Toch doen we dat nu niet. Er woedt al een merkbare klimaatcrisis: van alles verwoestende branden, hevige stormen, hittegolven en overstromingen, tot aan plant- en diersoorten die uitsterven. Als we niet snel in actie komen, laten we niet alleen een onleefbare wereld achter, maar wordt de aarde straks ook onbewoonbaar. Tenzij we nu in actie komen. En het goede nieuws is: wij kunnen dit.

Denk aan goed geïsoleerde huizen met lager energieverbruik en zonnepanelen. Schone lucht en veel groen om je heen. Geen vervuilende bedrijven, maar innovatieve ondernemingen op groene stroom. Omscholing naar groene banen om de energietransitie in te zetten.

Eerlijk werk en economische groei

Bij hard werken hoort een fatsoenlijk loon, zekerheid over je contract en een goede balans tussen werk en privéleven. Maar voor mensen die werken als schijnzelfstandige, uitzendkracht of flexwerker betekent werk nu vooral onzekerheid. Dat moet anders.

Als bedrijven dingen produceren die we op de lange termijn nodig hebben en oprecht willen verduurzamen, dan verwelkomt GroenLinks die bedrijven van harte. GroenLinks kiest voor een groene industriepolitiek. We investeren fors in waterstofnetten en andere energie-infrastructuur. We plaatsen windmolens en zonnepanelen zodat er genoeg duurzame elektriciteit wordt opgewekt zodat bedrijven kunnen overschakelen van kolen en gas naar groene stroom. We zorgen ervoor dat iedereen een goede opleiding kan volgen en kan omscholen naar beroepen die duurzame bedrijven hard nodig hebben. En we zorgen voor voorspelbaar beleid zodat bedrijven de juiste investeringen doen.

We stimuleren groene banen en we scholen mensen (om) en helpen hen aan 'groene banen'

Er zit een stevige groei in het aantal groene banen. In Smallerland trekken we nieuwe bedrijven aan die de groene banengroei kunnen versnellen.

Ook de energietransitie biedt een kans om met uitkeringsorganisatie UWV, werkgevers, vakbonden en onderwijsinstellingen, werkloosheid te bestrijden. We willen ondernemers, onderzoeksinstituten en opleidingen met elkaar verbinden om mensen op te leiden voor de duurzame energietechnologiesector.

Wereldwijd zal de zware industrie moeten vergroenen. Ze zijn grootverbruiker van grondstoffen en in Nederland stoten ze 25% van alle broeikasgas uit. Ook in Smallerland zal de industrie moeten vergroenen en net als de rest van de samenleving circulair en klimaatneutraal moeten worden. Dat zal een enorme inspanning vragen. Als we een brede welvaart willen, die geen rooibouw op de toekomst pleegt, zullen niet alleen de rijksoverheid en de sector zelf stappen moeten zetten. Iedereen moet aan de bak. We zullen (nog) veel verantwoordelijk moeten gaan consumeren. We moeten klimaat echt op nummer 1 zetten.

Inwoners gaan via een lokaal burgerberaad een centrale rol spelen in de lokale energietransitie

Uit onderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau blijkt dat een 'inclusieve' benadering essentieel is om draagvlak voor de energietransitie te creëren en te behouden. Burgerberaden (een groep door loting aangewezen mensen) bieden hier een uitkomst. Klimaatbeweging 'Extinction Rebellion' pleit al langer voor de invoering van Burgerberaden.

We zorgen ervoor dat bedrijven meedoen in de energietransitie

We zijn streng als het gaat om naleving van de Wet milieubeheer. Tegelijkertijd helpen we MKB actief om besparende maatregelen door te voeren. Al sinds 1994 zijn bedrijven onder de Wet milieubeheer verplicht om energiebesparende maatregelen door te voeren, wanneer deze binnen vijf jaar kunnen worden terugverdiend. Deze verplichting wordt echter nauwelijks gehandhaafd.

Nieuwe bedrijven én bedrijven die hun erfpacht willen verlengen moeten aan duurzaamheidseisen voldoen

Door in te zetten op de verduurzaming van onze bedrijventerreinen kan een belangrijke eerste stap worden gezet in het realiseren van de klimaatdoelen voor de gebouwde omgeving. Zo wordt Smallerland dé plek voor duurzame ondernemers.

Smallerland is aanjager van duurzame startups en sociaal ondernemers die werken aan innovatieve, creatieve oplossingen voor duurzaamheids-vraagstukken

Ondersteuning kan bestaan uit zaken als goedkope bedrijfsruimte, een trainingsprogramma en het stimuleren van samenwerking en kennisdeling.

We zetten de omslag naar elektrisch vervoer in de hoogste versnelling

De gemeente verdubbelt de hoeveelheid laadpalen. Daarnaast kan iedereen die een laadpaal nodig heeft deze kosteloos bij de gemeente aanvragen. In 2030 moet iedere nieuw verkochte auto 100 procent elektrisch zijn. Gemeentes moeten daarop voorbereid zijn. Een goede laadinfrastructuur is daar onderdeel van. Daarnaast kan dit mensen over de streep trekken om, wanneer ze een auto aanschaffen of leasen, een elektrische te nemen.

Meer groen, minder stenen en meer waterberging

Meer openbaar groen, en groenere tuinen voorkomen dat het onnodig warm wordt in steden en dorpen. Water moeten we niet zo snel mogelijk afvoeren, maar we moeten het opslaan voor gebruik in droge perioden. Minder bestrating en minder 'versteende' tuinen zorgt dat regenwater in de grond kan zakken.

GroenLinks vindt dat 'economische groei' of 'meer geld' niet het allerbelangrijkste in de politiek moeten zijn. Wij pleiten voor een breed begrip van welvaart en vooruitgang, dit noemen we "brede welvaart". Als we kijken naar de brede welvaart, kijken we niet alleen naar inkomen: het gaat ook over de samenleving, klimaat, veiligheid, wonen, gezondheid en meer. Wat is economische groei waard, als deze ten koste gaat van onze luchtkwaliteit? Van het smelten van de ijskappen? Van de gezondheid van onze inwoners?

Door menselijke en duurzame oplossingen duidelijker naar voren te brengen in de politiek, worden de oplossingen menselijker, duurzamer en minder gericht op winst en groei.

We gaan nog veel minder afval weggooien

We maken het ook in de flats makkelijker om afval gescheiden in te leveren dan om restafval in te leveren.

We bouwen circulair

Circulariteit – waarbij kringlopen zich sluiten en afval een grondstof is – wordt een vast criterium bij gronduitgifte, aanbestedingen en vergunningen. Binnen de toekomstige Omgevingswet stellen we scherpere eisen aan de milieuprestaties (MPG) van nieuwbouw. De bouwsector is verantwoordelijk voor circa 50 procent van het grondstoffenverbruik en 40 procent van het afval in Nederland. Bovendien gaat de productie van cement en staal gepaard met een hoge CO2-uitstoot.

De gemeente koopt circulair in

Circulariteit wordt in alle aanbestedingen een criterium. Circulair inkopen is een krachtig instrument om klimaat, milieu en grondstoffen te sparen. Jaarlijks kopen gemeenten voor 25 miljard goederen en diensten in. Door circulair in te kopen kunnen gemeenten de circulaire koplopers in het bedrijfsleven steunen en hun milieuvoetafdruk verkleinen. De gemeente maakt haar voorbeeldfunctie waar en jaagt groene innovatie aan. Met een circulair inkoopbeleid geven we lokale en regionale leveranciers een extra stimulans om circulair te worden.

We blijven ons verzetten tegen gaswinning in Friesland

We maken een stevige vuist naar Rijksoverheid als het gaat om gaswinning en stevige vuist naar Provincie en Wetterskip als het gaat om waterhuishouding en autonome bodemdaling.

We stimuleren duurzame landbouw

De landbouw moet anders georganiseerd worden. Minder industrieel en meer oog voor het milieu. Daarbij moeten de boeren een eerlijke prijs krijgen voor hun producten.

We stimuleren het collectief verbouwen van voedsel

Bijna iedereen koopt zijn voedsel in een winkel. Slechts een enkeling heeft nog een eigen groentetuin. De afstand boer, tuinder en bord is steeds groter geworden. Op al een flink aantal plekken in Nederland hebben mensen lasten zien dat ze gezamenlijk hun eigen voedsel kunnen later verbouwen. Dat willen we ook in Smallerland.

Klimaatactie

Als klimaat echt belangrijk is - waarom staan ze dan gasboringen in de Waddenzee toe? Als klimaat echt belangrijk is - waarom willen ze dan Lelystad Airport openen? Als klimaat echt belangrijk is - waarom willen ze dan het prachtige bos bij Amelisweerd kappen om een nutteloze snelweg uit te breiden?

Er is met spoed meer klimaatactie nodig. We moeten onze uitstoot drastisch verminderen. En dat lijkt nog altijd niet door te dringen bij het demissionaire kabinet. Terwijl de tijd dringt. Overal te wereld en in Nederland zien we de gevolgen al van de klimaatcrisis.

Klimaatactie moet nu!

We helpen inwoners klimaatmaatregelen te nemen

Iedereen kan een steentje bijdragen door zelf klimaatmaatregelen te nemen. Isoleren, tuin vergroenen, geen fossiele brandstof gebruiken, etc etc. De gemeente helpt met praktische hulp en adviezen.

We streven ernaar dat ieder dak groen wordt, vol ligt met zonnepanelen of op een andere manier goed gebruikt wordt.

Daarom verplichten we dubbel gebruik van daken op alle daken die van de gemeente zijn of waar de gemeente aan meebetaalt. We verleiden particulieren om hun daken te transformeren door subsidies voor groene daken of zonnepanelen. Voor ontwikkelaars die bouwprojecten willen aangaan in onze gemeente geldt het 'ja, tenzij'-principe: zij moeten aangeven waarom er géén groen daken of andere klimaat-adaptieve maatregelen mogelijk zijn, in plaats van andersom.

De leefomgeving, biodiversiteit, sociale opgaven en de toekomst van onze aarde zijn belangrijker dan rendementsdenken

Maatschappelijke waarde en groen worden leidende principes in de lokale Omgevingsvisie en bij gemeentelijke aanbestedingen.

We gaan de ecologische waarde van onze landschappen en natuur herstellen door landschaps-reconstructies. We nemen het belang van het landschap expliciet mee in de Omgevingsvisie. We vergroten zo de biodiversiteit, beschermen we dierenwelzijn en gaan we verdroging tegen.

Partnerschap om doelstellingen te bereiken

Alleen ga je sneller, maar samen bereik je meer. Daarom moet Smallingerland samenwerken met andere partijen om ons doel te bereiken: een duurzaam Smallingerland, waar iedereen zich thuis kan voelen. En waarin het goed wonen, werken en recreëren is.

We maken afspraken met de winkeliers over het duurzaam maken van hun winkels

Met de winkeliersverenigingen maken we duidelijke afspraken over afvalscheiding, duurzame logistiek en maatregelen om energievervalsing tegen te gaan. Binnen een convenant kan de gemeente afspraken maken over bijvoorbeeld het gebruik van terrasverwarming, LED-verlichting en het sluiten van deuren bij lage temperaturen.

Als gemeente hebben we een voorbeeldfunctie

We gaan daarom voor maximale CO2-reductie binnen onze eigen organisatie. We gebruiken groene stroom en leggen zonnepanelen op al onze daken en op maatschappelijk vastgoed (scholen, sportvoorzieningen etc.). Ook zetten we ons actief in voor verduurzaming in de keten (leveranciers, onderaannemers etc.). Om ervoor te zorgen dat deze beloften niet vrijblijvend zijn laten we ons certificeren.

We stimuleren de lokale economie ten koste van handel met te verre landen

Veel producten kunnen lokaal verbouwd of gemaakt worden. Dat is goed voor het milieu en maakt ons minder afhankelijk van het buitenland

Iedereen doet er toe en iedereen doet mee

In tijden van crisis voel je hoe belangrijk verbinding tussen mensen is. Samen naar school fietsen, een praatje met je collega aan het begin van de dag, een spelletje in het wijkcentrum of na de wedstrijd iets drinken in de kantine van de sportvereniging. Het is meer dan alleen gezellig. Sociaal contact, ontmoeting en verbinding zijn het fundament van een samenleving.

Wonen is een eerste levensbehoefte. De gemeente is verantwoordelijk voor de huisvesting van kwetsbare mensen, zoals dak- en thuislozen en mensen met GGZ-problematiek. De gemeenten moet in de huisvestingsplannen daarom rekening houden met de verschillende doelgroepen die een plekje verdienen in Smallerland. Iedereen mag zelf kiezen of je thuis blijft wonen met professionele hulp of in kleinschalige woonvormen waar zorg aanwezig is.

GroenLinks staat voor een overheid die samen met alle Nederlanders zorgt voor de bouwstenen die daarvoor nodig zijn. Dat begint dichtbij. In je wijk, dorp, of gemeente.

De bouwstenen zijn de plekken waar mensen elkaar ontmoeten. Buurthuizen en -tuinen, bibliotheken, zwembaden, gebedshuizen, verenigingen, culturele centra en creatieve broedplaatsen voor kunstenaars en startende ondernemers. Bij deze ontmoetingsplekken is toegankelijkheid de norm in plaats van de uitzondering. Waar deze bouwstenen ontbreken, ligt een verantwoordelijkheid bij de overheid. Een grote verantwoordelijkheid. GroenLinks investeert in sociale voorzieningen. In ontmoeting en verbinding. In welzijn. In mensen.

Want mensen zijn zelf de motor van hun wijk, dorp of stad. Als ondernemer, vrijwilliger of mantelzorger, alleen of samen met anderen in bijvoorbeeld een coöperatie. Zonder hen geen samenleving. Aan de basis van die samenleving ligt voor GroenLinks de overtuiging dat wat ons bindt, veel sterker is dan wat ons scheidt.

Geen armoede en geen honger

Er is veel 'stille' armoede in ons land. Het is niet altijd te zien wanneer mensen hun huur niet meer kunnen betalen of als kinderen zonder ontbijt naar school moeten gaan. Inmiddels groeit één op de twaalf kinderen in Nederland op in armoede. Niemand zou honger moeten lijden. Dat probleem moeten we oplossen. Bijvoorbeeld door de voedselbank te ondersteunen.

In Smallerland is geen plaats voor armoede

GroenLinks omarmt het ideaal van een basisinkomen: dat er een bodem is waar niemand doorheen zakt. Het betekent dat mensen met een laag inkomen een inkomensaanvulling krijgen en dat mensen in de bijstand in hun waarde worden gelaten en niet in armoede hoeven te leven. Dat iedereen is verzekerd bij arbeidsongeschiktheid en dat ouderen met alleen AOW gewoon kunnen rondkomen. En dat je ook met een arbeidsbeperking een fatsoenlijk inkomen hebt.

In Smallerland leidt niemand honger

Logisch toch? De werkelijkheid is anders. Veel mensen maken noodgedwongen gebruik van de voedselbank. Dat zou niet nodig mogen zijn. Mensen die onvoldoende mogelijkheden hebben om voldoende te eten moeten we helpen.

Zorg is geen markt. We dringen de marktwerking terug en stellen samenwerking tussen zorgorganisaties en zorgprofessionals voorop. Niet de laagste prijs maar de hoogste kwaliteit moet leidend zijn.

In de zorg draait het nu te veel om cijfers, in plaats van aandacht voor mensen. De bezuinigingen hebben enorme gevolgen en de complexe regelgeving leidt tot onnodige werkdruk bij zorgprofessionals en mantelzorgers. GroenLinks wil zorgverleners het vertrouwen, de ruimte en erkenning geven die zij verdienen.

Ook de mensen die zorg nodig hebben, worden hard getroffen door het huidige beleid. Ze verliezen hun vaste arts of thuishulp of krijgen zelfs helemaal geen zorg meer. GroenLinks zet de mensen weer centraal. Hun noden staan centraal – niet het geld, de structuren of organisaties.

GroenLinks geeft gezondheid topprioriteit en werkt aan een Smallerland waarin iedere inwoner de zorg krijgt die zij of hij nodig heeft. Hierbij staat GroenLinks voor samenwerking, vertrouwen en solidariteit. Een plek waar mensen zich thuis voelen en zich betrokken voelen bij elkaar. Niet geld, instituties en organisaties staan centraal, maar de mensen zelf. Dat betekent dat we investeren in preventie in de breedste zin van het woord. Omdat wij geloven dat voorkomen beter is dan genezen. Gezondheid is meer dan niet ziek zijn. Zorg, welzijn, wonen en een gezonde, groene leefomgeving gaan hand in hand. Je wilt gezond zijn én je gezond voelen. Controle over je eigen leven en meedoen in de maatschappij zijn daar cruciale voorwaarden voor.

GroenLinks zet zich in voor inclusieve zorg: dichtbij huis, toegankelijk voor iedereen en gebaseerd op vertrouwen.

We zetten in op het voorkomen van gezondheidsproblemen en het verkleinen van gezondheidsachterstanden

Voorkomen is beter dan genezen. GroenLinks zet daarom in op een sterk preventief beleid en het verkleinen van gezondheidsachterstanden. Een goede gezondheid begint bij gezond leven en daarmee het voorkomen dat je zorg nodig hebt.

Zorgaanbieders werken samen met kwaliteit als uitgangspunt

Wij willen samenwerking tussen zorgaanbieders met kwaliteit als uitgangspunt, in plaats van concurrentie op basis van prijs. Zorg en winst horen niet bij elkaar. GroenLinks stelt samenwerking voorop. Meer samenwerking binnen de zorg en het sociaal domein levert bovendien niet alleen kwalitatief betere hulp- en ondersteuning op, maar bespaart ook geld.

‘1 gezin, 1 plan, 1 regisseur’ in gezinnen met meerdere problemen

Wanneer er sprake is van een gezin met meerdere problemen, werken wij volgens het principe ‘1 gezin, 1 plan, 1 regisseur’. Wanneer er sprake is van een gezin met meerdere problemen, is er een regievoerder/casusregisseur die zorgt dat er goed wordt samengewerkt. Dat voorkomt onduidelijkheid bij het gezin en bij de betrokken de hulpverleners.

Ieder kind groeit veilig op en krijgt een kansrijke start

Een veilige jeugd is cruciaal voor een kansrijke start. De eerste duizend dagen zijn cruciaal voor een kansrijke start. Kinderen uit gezinnen die worstelen met armoede, taalachterstand of een ongezonde leefomgeving geven deze jongeren een valse start. Daarom investeert GroenLinks in de jeugd door in te zetten op preventie en samenwerking met belangrijke partners zoals de huisarts en geboortezorgprofessionals.

Ieder kind dat jeugdhulp nodig heeft, krijgt jeugdhulp

Kinderen en jongeren met een migratieachterstand vinden vaak moeilijk hun weg naar Jeugdhulp wanneer ze die nodig hebben. We gaan daarom meer aandacht besteden aan culturele verschillen tussen jongeren.

Meer kennis binnen jeugdzorg over kinderen met een licht verstandelijke beperking

Er is te weinig aandacht voor kinderen met een licht verstandelijke beperking. GroenLinks zet zich daarom in voor meer kennis en expertise in de (jeugd)hulpverlening voor deze groep. Tijdige signalering, begeleiding op school, besef bij de werkgever en ondersteuning vanuit de omgeving kunnen de problemen rondom het meedoen van mensen met een LVB verminderen.

Iedereen die het nodig heeft en aankan, kan een PGB krijgen

Mensen die dat aankunnen, krijgen de mogelijkheid van een integraal persoonsgebonden budget (pgb) voor alle aspecten van hun leven. Met andere woorden: een pgb voor zorg, werk, wonen en onderwijs. Eigen keuze is voor GroenLinks een belangrijk uitgangspunt. Het persoonsgebonden budget (pgb) is dan ook een belangrijk instrument. Het biedt mensen maximale zeggenschap over hun eigen zorg. Wat GroenLinks betreft wordt het pgb daarom verder uitgebreid.

Woongroepen voor mensen met een zorgvraag worden actief ondersteund

Mensen met een zorgvraag, die samen een woongroep willen vormen, moeten daarvoor letterlijk en figuurlijk de ruimte krijgen. In een woongroep houden mensen optimale zeggenschap over hoe zij hun zorg en woonomgeving willen inrichten. Mensen houden in dergelijke woongroepen zelfstandigheid, maar hebben voordeel van het samenwonen doordat ze gebruik kunnen maken van gezamenlijke ruimtes, ervaringen kunnen delen en bijvoorbeeld gezamenlijk zorg inkopen.

GroenLinks zet zich in voor mensen met geestelijke gezondheidsproblemen

We willen dat zij zich thuis voelen in onze gemeente en hun wijk. We zetten daarom in op hulp- en ondersteuning die daarvoor zorgt.

Wonen is een eerste levensbehoefte. Ook voor daklozen

GroenLinks zet daarom vol in op 'Housing First': dakloze mensen krijgen eerst een huis, pas dan worden andere problemen aangepakt.

GroenLinks wil dat mantelzorgers beter ondersteund worden

We betrekken hen bij de zorgvraag, zetten tijdig 'respijtzorg' in en maken ons hard voor betaalde aanwezigheidszorg, zodat mantelzorgers niet overbelast raken. Er komt ook meer aandacht voor jonge mantelzorgers.

Instellingen die door de gemeente gesubsidieerd of gecontracteerd worden, moeten zorgen voor goed werkgeverschap en een fatsoenlijk loon

Bijvoorbeeld betere arbeidsvoorwaarden en minder administratieve lasten.

We moeten de grote personeelstekorten in de zorg tegengaan

Daarom gaat GroenLinks zich binnen de gemeente actief inzetten voor het opleiden van zorgpersoneel.

Beleid maak je met jongeren en niet voor jongeren

Als we beleid maken op het gebied van jeugd, welzijn en zorg, zijn de groepen om wie het gaat altijd volwaardige gesprekspartner.

Zorg en welzijn en kunst en cultuur versterken elkaar

GroenLinks stimuleert de verbinding tussen zorg en welzijn enerzijds en kunst en cultuur anderzijds. Daarom stimuleren we projecten waarbij kwetsbare of zieke mensen in contact worden gebracht met kunst en cultuur.

Het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking moet voortvarend uitgevoerd worden

We zetten vol in op de uitvoering van het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking. Gemeentelijke gebouwen, voorzieningen en (digitale) informatie maken we (nog) toegankelijker. Dit doen we via een concreet plan van aanpak op diverse leefgebieden. We hebben speciale aandacht voor kinderen met een handicap.

Kwaliteitsonderwijs

Alle kinderen verdienen eerlijke en gelijke kansen. Onderwijs is daarin cruciaal. Op school kunnen kinderen opgroeien tot zelfbewuste en nieuwsgierige volwassenen die vol zelfvertrouwen hun weg vinden in de samenleving.

Onderwijs is cruciaal voor de gelijkwaardigheid in onze samenleving. Een plek waar iedereen zichzelf kan ontwikkelen en zijn dromen kan najagen. Waar je ook vandaan komt en wat je ouders ook verdienen.

Iedereen kan op elk moment in zijn leven onderwijs of een opleiding volgen

Onderwijs is cruciaal voor de gelijkwaardigheid in onze samenleving. Een plek waar iedereen zichzelf kan ontwikkelen en zijn dromen kan najagen. Waar je ook vandaan komt, wat je ouders ook verdienen, of hoe oud je ook bent.

Kinderen hebben recht op een gezonde school met schone lucht

GroenLinks wil dat alle scholen in Smallerland praktisch geholpen worden bij het realiseren van een gezond binnenklimaat met gezonde lucht in de hele school.

4 KWALITEITS-
ONDERWIJS

Gendergelijkheid

GroenLinks strijdt voor een inclusieve samenleving waarin iedereen gelijk behandeld wordt. Discriminatie is een wijdverspreid probleem in Nederland, ondanks het feit dat het in de Grondwet verboden is. Racisme, islamofobie, antisemitisme, angst voor immigranten en geweld tegen LHBTIQA+-personen: het komt dagelijks voor. Op straat, op social media en in de politiek. Het leidt ertoe dat mensen minder kansen hebben en minder goede toegang hebben tot onderwijs, gezondheidszorg, en de arbeids- en woningmarkt. Dat is onacceptabel. GroenLinks is tegen discriminatie en (institutioneel) racisme.

Smallerland stimuleert gendergelijkheid

GroenLinks wil dat Smallerland een inclusieve gemeente is en blijft. GroenLinks vindt dat iedereen hier zichzelf moet kunnen zijn en daarom willen we dat onze gemeente een actief anti-discriminatiebeleid gaat voeren.

5 GENDER-
GELIJKHEID

Ongelijkheid verminderen

De ongelijkheid in onze samenleving neemt toe. Rechts beleid kon er zelfs op het hoogtepunt van de economie niet voor zorgen dat iedereen meedeelde en niemand in armoede hoefde te leven. De belasting voor hoge inkomens werd verlaagd en de vermogensongelijkheid groeide verder. Steeds meer mensen met een laag inkomen, komen niet meer rond. Eén op de twaalf kinderen groeit inmiddels op in armoede.

Het roer moet om. Van onzekerheid naar zekerheid, van worden afgedankt naar meedoen. We omarmen het ideaal van een basisinkomen: dat er een bodem is waar niemand doorheen zakt. Het betekent dat mensen met een laag inkomen een inkomensaanvulling krijgen, dat mensen in de bijstand in hun waarde worden gelaten en niet in armoede hoeven te leven, dat iedereen is verzekerd bij arbeidsongeschiktheid, dat ouderen met alleen AOW gewoon kunnen rondkomen en dat je ook met een arbeidsbeperking een fatsoenlijk inkomen hebt.

Smallerland maakt werk van het verkleinen van gezondheidsverschillen

Rijke mensen die lang naar school gegaan zijn gezonder en leven langer dan mensen met minder inkomen en minder opleiding. Dat moet zo snel mogelijk veranderen. Iedereen heeft recht op een gezond leven.

Niet de beleidsterreinen, maar de mens staat centraal

GroenLinks wil de sociale uitdagingen binnen gemeenten in samenhang oplossen. Met GroenLinks in het gemeentebestuur werken de portefeuilles jeugd, zorg, participatie en wonen intensief samen. Een goede gezondheid begint bij een gezonde, sociale leefomgeving, werk en inkomen en een veilige plek

10 ONGELIJKHEID
VERMINDEREN

om te wonen en zorg en ondersteuning voor wie dat nodig heeft. Het thema zorg is daarom onlosmakelijk verbonden met andere beleidsterreinen.

We willen in Smallerland een Eigen Kracht Centrale

Eigen Kracht gaat over zelf de regie houden. Ook als het tegenzit en mensen te maken krijgen met hulpverlening. Over een plan met oplossingen maken, met mensen die belangrijk voor je zijn. Over meedenken. En over samenwerken om het plan uit te voeren. In plaats van het bedenken van oplossingen voor burgers, zorgt de Eigen Kracht Centrale ervoor dat mensen zelf aan zet zijn.

Gemeente stimuleert het uitgangspunt van samenredzaamheid binnen het sociaal domein

Als hulp nodig is kijken we eerst binnen bestaande netwerken. We kijken ook of eventueel een netwerk gemaakt zou kunnen worden. Daarbij kijken we breed. Binnen Carins zorgen we voor voldoende deskundigheid, bijvoorbeeld in de vorm van één of meerdere Eigen Kracht coördinatoren om dit mogelijk te maken. Uiteraard zorgen we ervoor dat de inzet en de effectiviteit van de genomen maatregelen wordt geëvalueerd en waar nodig wordt bijgesteld.

'Samen' moet terug in de samenleving

Smallerland zijn we met zijn allen. Hoe verschillend we ook zijn. In Smallerland houden we rekening met elkaar.

Samen constructief werken aan oplossingen

In de gemeente(politiek) is het evenwicht soms ver te zoeken. Belangen botsen en worden op de spits gedreven. GroenLinks staat voor een gemeente waarin we samenwerken en constructief naar oplossingen zoeken. En steeds de balans zoeken tussen individuele en collectieve belangen.

Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten

De kabinetten Rutte hebben die maatschappelijke taak verwaarloosd. Onder het mom van de 'participatiesamenleving' moest de 'bv Nederland' het zelf maar oplossen. Geen samenleving van en voor ons allemaal, maar bureaucratie, polarisatie en marktcowboys. Bibliotheken, buurthuizen, verzorgingshuizen en sociale werkvoorzieningen verdwijnen, in landelijke gebieden nog harder dan in de steden. Bekende gezichten zoals de wijkagent en de buurtwerker zijn van straat gehaald. Kunst en cultuur zijn het sluitstuk van de begroting geworden. Het gevolg? Onze samenleving kent een groeiende segregatie.

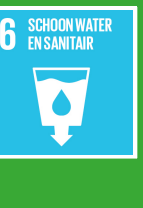
GroenLinks vecht voor hernieuwde verbinding. Samen met bewoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven bouwen we aan onze samenleving. Daar ontmoeten we elkaar, ontdekken we onze eigenaardigheden, overeenkomsten en verschillen, geven we elkaar de ruimte om onszelf en anders dan elkaar te zijn en bestrijden we discriminatie en racisme. Een samenleving die niet statisch is, maar altijd verandert. Omdat tijden en mensen veranderen. En het allerbelangrijkste: die ene samenleving maken we met zijn allen. Samen in een gemeente die klaar staat voor haar inwoners. Samen zijn wij Nederland.

In Smallerland is plek voor iedereen. Onafhankelijk van wie je bent of waar je vandaan komt. Iedereen in Smallerland heeft recht op gelijke kansen. GroenLinks wil dat in onze gemeente niemand wordt buitengesloten.

We willen een vreedzaam, inclusief en rechtvaardig Smallerland

Veiligheid in Smallerland is niet uitsluitend de taak van de politie. Smallerland veilig maken en houden moeten we met zijn allen doen. De gemeente zorgt voor een veilige omgeving. Voor scholen is veiligheid een vast onderwerp dat regelmatig besproken wordt. En ouders moeten het gesprek met hun kinderen hierover aangaan. Voelen je kinderen zich wel veilig op straat? Of voelen ze zich onveilig en nemen uit voorzorg een mes of ander wapen mee? Kinderen moeten leren omgaan met groepsdruk en agressie. Jezelf bewapenen is daarvoor geen oplossing.

Iedereen heeft recht op adequate huisvesting. Maar goed en betaalbaar wonen is voor steeds minder mensen vanzelfsprekend: van studenten tot ouderen en van starters tot veertigers met een middeninkomen. Het huidige woonbeleid voedt bovendien de maatschappelijke ongelijkheid. Daarnaast behoren huishoudens via hun woning tot de grootste uitstoters van broeikasgassen in Nederland. Het huisvestingsbeleid moet dus radicaal op de schop.

GroenLinks wil voor iedereen in Smallerland een betaalbare, energiezuinige en bij voorkeur energieneutrale woning. GroenLinks wil dat de alle woningen in Smallerland zo snel mogelijk volledig energieneutraal zijn: optimaal geïsoleerd, zelfvoorzienend en zelfs energieleverend voor bijvoorbeeld elektrische auto of fiets.

Door concrete prestatieafspraken met woningcorporaties te maken, willen we ervoor zorgen dat er voor starters in Smallerland voldoende huur- en koopwoningen beschikbaar blijven en dat er voldoende keuze is voor zowel jonge gezinnen als ouderen die ondersteuning nodig hebben. Daarbij wordt vooral ook gelet op de kwaliteit van de leefomgeving. Veel groen, schone lucht en geen geluidshinder.

GroenLinks wil tot slot voor elke wijk of dorp een platform. Regelmatig overleg tussen gemeente, welzijnswerk, woningcorporaties, wijkagent en bewonerscommissies kan namelijk een belangrijke bijdrage leveren bij het oplossen van problemen die te maken hebben met leefbaarheid van de directe leefomgeving.

Betaalbare en duurzame energie

Om de energietransitie eerlijk te laten verlopen moet beleid specifiek voor lagere inkomens worden ontwikkeld. In Nederland hebben ongeveer 700.000 huishoudens moeite om hun energierekening te betalen. In Smallerland heeft zo'n 10% van de huishoudens te maken met energiearmoede. Investeren in duurzaamheid is voor hen niet altijd aan de orde, terwijl hun woonlasten als gevolg van de energietransitie zonder ingrijpen zullen stijgen.

We grijpen de energietransitie aan om fors in wijken te investeren

De energietransitie kan alleen slagen als we bewoners serieus nemen in hun wensen en toekomstverwachtingen. We komen niet alleen wat halen maar ook iets brengen. In 'wijkgesprekken' kunnen inwoners aangeven hoe we hun buurt kunnen verbeteren. Samen kijken we hoe de energietransitie hierin past.

Inwoners met een krappe beurs worden koplopers in energiebesparing

Van energiecoaches krijgen onze inwoners gratis advies en hulpmiddelen om het energieverbruik te verlagen. Door mensen zonder baan tot energiecoach op te leiden vangen we drie vliegen in één klap: mensen verbruiken minder energie, de energierekening gaat omlaag én de werkloosheid loopt terug. Met het uitdelen van tochtstrips, ledlampen en radiatorfolie zijn we er niet. Bij de uitvoering van de energietransitie moet de bestrijding van energiearmoede leidend zijn. Mensen die door de stijgende energieprijzen de energierekening niet kunnen betalen of in de winter thuis in de kou zitten krijgen wat ons betreft voorrang. Het collectief terugdringen van de energievraag door te isoleren staat dan ook centraal.

We rollen de rode loper uit voor energiecoöperaties

Iedere inwoner onze gemeente krijgt de kans om lid te worden van een energiecoöperatie. Wanneer bewoners en lokale ondernemers zélf duurzame energieprojecten realiseren, vloeit een groot deel van de opbrengst terug in de lokale economie.

Bewonerscollectieven worden centrale partners in de warmtetransitie

GroenLinks wil dat de lokale 'warmteschappen' worden gefaciliteerd. Zo zou onze gemeente bewonerscollectieven kunnen ondersteunen. Daarbij kan prima samengewerkt worden met private warmtebedrijven.

Ook mensen zonder eigen dak of grond krijgen de mogelijkheid om in hun directe omgeving te investeren in duurzame energie

GroenLinks wil dat onze gemeente bewonersinitiatieven ondersteunt, stelt ze daken, geluidsschermen en grond beschikbaar en start eigen postcoderoosprojecten. Mensen hoeven geen eigen geld in te leggen om mee te kunnen doen. Hierdoor kunnen ook mensen zonder vermogen meedoen.

We verlenen alleen medewerking aan zonne- en windprojecten die aan onze groene en sociale voorwaarden voldoen

GroenLinks wil duidelijke voorwaarden stellen aan planologische medewerking. Daarmee beperken we de macht van grondeigenaren en projectontwikkelaars en houden we als gemeente regie. Ook zorgen we ervoor dat inwoners financieel meeprofiteren en dat de omliggende natuur wordt verbeterd.

We experimenteren met innovatieve manieren om zonne-energie op te wekken: zonnepanelen boven parkeerplaatsen, op gevels, bushokjes en lantarenpalen

In onze gemeente is bij Ziekenhuis Nij Smellinghe een solarcarport met ruim 5.000 zonnepanelen gerealiseerd en in het Morrapark staan enkele lantarenpalen die overdag stroom opwekken. GroenLinks wil dat de gemeente een plan ontwikkelt waarmee zoveel mogelijk oppervlakken gebruikt gaan worden om energie op te wekken. Parkeerplaatsen nabij sportvelden en binnen de bebouwde kom kunnen een substantiële bijdrage leveren aan onze duurzame doelstellingen.

We maken duidelijke prestatieafspraken met woningcorporaties: onder andere over minimale energielabels, het percentage energieneutrale woningen en woningen met zonnepanelen

Zo'n 30 procent van de totale Nederlandse woningvoorraad is in handen van woningcorporaties. Bij corporaties ligt dan ook een groot potentieel voor het verduurzamen van woningen. Daarom wil GroenLinks dat corporaties jaarlijks de Energie-Index verbeteren en zorgen voor een toename in het aantal energieneutrale huurwoningen, woningen die op een warmtenet zijn aangesloten en het percentage huurwoningen met zonnepanelen.

Warmtenetten die gebruikmaken van duurzame bronnen (geothermie, aquathermie, lucht- en bodemwarmte of groene stroom)

Waar mogelijk geven we de voorkeur aan lage- en middentemperatuur warmtenetten.

Duurzame dorpen en gemeenschappen

Een dak boven je hoofd is een grondrecht. Maar we zitten midden in een wooncrisis waarin dat grondrecht lang niet voor iedereen vanzelfsprekend is. De wachtlijsten voor een sociale huurwoning zijn enorm, waardoor starters en mensen met lage inkomens nauwelijks aan een woning kunnen komen.

Huurwoningen in de vrije sector zijn voor veel mensen onbetaalbaar. De enorme stijging van de huizenprijzen zorgt ervoor dat veel gezinnen kansloos zijn op de 'woningmarkt'. Het aantal dakloze mensen is in tien jaar tijd verdubbeld. In het hele land is een tekort aan woningen voor ouderen die niet meer volledig zelfstandig kunnen of willen wonen, maar nog niet in aanmerking komen voor een verzorgingstehuis. Het is duidelijk: GroenLinks gaat veel meer woningen bouwen.

Maar meer bouwen alléén is niet voldoende. Het gaat ook om betaalbaar bouwen, voor die mensen voor wie de tekorten het grootst zijn. GroenLinks stuurt daarom actief op de bouw van sociale huur- en sociale koopwoningen voor starters en eenpersoonshuishoudens. Daarnaast is er nu in veel gemeenten een mismatch tussen vraag en aanbod: veel mensen wonen te klein of juist te groot. Daarom gaan we de huidige voorraad woningen veel creatiever en slimmer benutten, bijvoorbeeld via

het splitsen van woningen en het aantrekkelijker maken van doorstroming. Ook leggen we de rode loper uit voor iedereen met alternatieve woonidealen en creatieve oplossingen voor het tekort aan woningen, zoals coöperaties, woon-zorgclusters en woongroepen.

Wonen mag daarnaast niet langer een bron zijn van ongelijkheid en segregatie, maar moet juist bijdragen aan ontmoeting, begrip voor de ander en een meer rechtvaardige, solidaire samenleving. GroenLinks bouwt daarom aan mooie en gemengde wijken. Wijken die prettig leefbaar, veilig en goed bereikbaar zijn, met voldoende groen, speelruimte en voorzieningen. Wonen mag niemand uitsluiten en uitsluiten. Discriminatie bij het toewijzen van woningen is uit den boze. Iedereen moet in elke wijk of buurt veilig en prettig kunnen wonen.

Tot slot speelt wonen een belangrijke rol in de transitie naar een duurzame samenleving. Dat betekent dat het oplossen van het woningtekort niet zorgt voor hogere CO₂-uitstoot en niet ten koste gaat van onze schaarse natuur. Slim bouwen doen we dan ook energieneutraal en zoveel mogelijk circulair en klimaat adaptief. De ruimte daarvoor zoeken we zoveel mogelijk binnen de huidige gebouwde omgeving. Hierdoor sparen we de groene ruimte en biodiversiteit, geven we de bestaande gebouwde omgeving een 'boost' en dragen we bij aan gezonde mobiliteit zoals wandelen, fietsen en openbaar vervoer.

Alle nieuwbouw bestaat uit een vast percentage sociale huurwoningen en een vast percentage woningen in het middensegment (koop en huur)

Met deze maatregel pakken we het grote tekort aan van betaalbare woningen voor mensen met een laag inkomen, starters en eenpersoonshuishoudens. Daarom pleiten we dat Nieuwbouw is een van de belangrijkste instrumenten waarmee onze gemeente de woningvoorraad kan beïnvloeden. Daarom pleit GroenLinks ervoor om bij nieuwbouw minimaal 35 procent sociale huurwoningen en 30 procent woningen in het middensegment te realiseren. Op deze manier breiden we het aantal woningen voor starters, studenten, senioren, minima en mensen met een middeninkomen – die laatste veelal werkzaam in de publieke sector, zoals verpleegkundigen, leerkrachten, agenten – fors uit en komt de woningvoorraad in onze gemeente beter in balans.

Woningen zijn geen handelswaar. Daarom voeren we een zelfbewoningsplicht en een anti-speculatiebeding in voor nieuwe koopwoningen

Eén van de oorzaken van de alsmaar stijgende huurprijzen in met name Drachten is het grootschalig opkopen door beleggers van woningen met als doel deze te verhuren. Daarom wil GroenLinks het niet langer toegestaan om nieuwbouwwoningen op te kopen voor verhuur, of om deze direct weer voor een hogere prijs door te verkopen (anti-speculatie).

We stellen een huurplafond en een maximale huurstijging in voor nieuwe huurwoningen in de vrije sector

Huurders in de vrije sector, waaronder veel mensen met een middeninkomen die werkzaam zijn in de publieke sector, zijn momenteel overgeleverd aan de grillen van de markt. Het staat verhuurders vrij om de prijzen elk jaar en ook nog bij de wisseling van huurders te verhogen. Voor nieuwe huurwoningen maximeren we dan ook de jaarlijkse huurstijging en de uiteindelijke huurprijs. Hiervoor gaan we in gesprek en maken we afspraken met institutionele beleggers en andere verhuurders. Zo houden we grip op de prijsstijging en maken we wonen voor meer mensen beter betaalbaar.

We investeren in mooiere, klimaat adaptieve en gemengde wijken

We gaan samen met bewoners, verenigingen en bedrijven aan de slag met het zo goed en groen mogelijk inrichten van hun directe omgeving. Ontstening is erg belangrijk in het kader van klimaatadaptatie. In onze gemeente zijn op initiatief van GroenLinks al enkele Tiny Forests aangelegd. Natuurlijk kunnen inwoners in het kader van Operatie Steenbreek ook hun steentje bijdragen door de eigen tuin te vergroenen. Maar hoe mooi zou het zijn wanneer openbaar groen samen met of door bewoners wordt aangelegd en onderhouden.

GroenLinks wil dat in elke wijk of buurt mensen van verschillende inkomensgroepen elkaar spontaan kunnen ontmoeten. Dat betekent dat we bijvoorbeeld op sommige plekken sociale huurwoningen toevoegen en buurten met veel huurwoningen meer vrije sector huurwoningen realiseren.

We willen letterlijk en figuurlijk ruimte bieden aan alternatieve vormen van duurzaam bouwen!

GroenLinks maakt zich hard voor meer flexibiliteit en ruimte binnen de huidige bestemmingsplannen voor alternatieve duurzame woonvormen. Om zo ruimte te kunnen bieden voor bijvoorbeeld Tiny houses. Nu zijn bestemmingsplannen vaak belemmerend. GroenLinks Smallerland wil ontheffing van bestemmingplannen, eventueel tijdelijk, om ruimte te bieden aan creatieve vormen van duurzaam wonen. Hiermee slaan we twee vliegen in één klap: we verminderen CO2-uitstoot en we pakken het woningtekort efficiënt aan.

Om de woningnood op korte termijn te verlichten, zorgen we voor tijdelijke woningen

Het tekort aan woningen is dusdanig urgent dat we niet kunnen wachten tot de nieuwbouw van met name sociale huurwoningen van de grond is gekomen. Daarom stimuleren en faciliteren we de bouw van flexibele woningen voor de groepen waarbinnen de nood het hoogst is: studenten, dakloze mensen, statushouders en arbeidsmigranten. Maar ook voor woonstarters kunnen flexibele woningen een tijdelijke oplossing bieden. De gemeente kan opdracht geven voor de bouw van flexwoningen op eigen grond, of de bouw hiervan faciliteren op particuliere grond.

We stimuleren het omvormen van leegstaande bedrijfs- en kantoorpanden tot woningen

In 2019 stond meer dan 6 procent van alle kantoren en winkels in Nederland leeg, waarvan twee derde al meer dan een jaar. Leegstand leidt tot ergernis, verpaupering en vandalisme, en dergelijke panden bieden een uitgelezen kans om binnen de bebouwde omgeving nieuwe woningen te realiseren.

We willen een schone en gezonde leefomgeving met meer aandacht voor luchtkwaliteit

De luchtkwaliteit in Smallerland verschilt per buurt of wijk. Naast de industrie zorgt het stoken van hout voor veel overlast. Volgens Milieu Centraal heeft ongeveer 1 op de 3 Nederlanders wel eens last van de open haard, houtkachel, barbecue of vuurkorf van de burens. Voor sommigen is de geur gewoon onprettig, voor anderen moeten de ramen en roosters zelfs gesloten worden omdat men gevoelige luchtwegen heeft. Mensen met COPD, astma en bronchitis hebben veel last van rook. Soms kan met een goed gesprek en simpele maatregelen de overlast beperkt blijven. Vooral verkeerd stoken geeft extra overlast. Daarom wil GroenLinks dat onze gemeente duidelijke regels omtrent het stoken van hout opstelt en dat "onruststokers" actief benaderd worden en samen met de bewoners naar oplossingen wordt gezocht.

We maken het voor ouderen aantrekkelijker om door te stromen naar een beter passende woning in de eigen buurt

Sinds het sluiten van de verzorgingstehuizen vanaf 2015 hebben de meeste ouderen slechts twee opties: thuis blijven wonen of naar een verpleeghuis. Hierdoor blijven ouderen vaak langer dan zij willen en langer dan verantwoord is, in hun huidige woning wonen. Deze is vaak te groot en onvoldoende toegerust op eventuele zorgbehoeften. De wachtlijsten in verpleeghuizen zijn bovendien fors gegroeid. Door het voor ouderen aantrekkelijker te maken om door te stromen naar een appartement (eventueel aangepast op zorgbehoefte) krijgen meer ouderen een woning die bij hun situatie past en komt er meer woonruimte beschikbaar voor starters.

We leggen de rode loper uit voor alternatieve woonvormen zoals coöperaties, woon-zorgclusters en woongroepen

Nieuwe woonvormen kunnen kansen bieden aan tal van doelgroepen om te wonen en te leven op een manier die bij hen past. Het kan gaan om woonvormen waarin 'leunende' en 'steunende' bewoners samenwonen, voorzieningen delen en gezamenlijk het beheer voeren van het woonproject, bijvoorbeeld mensen die uitstromen uit de maatschappelijke opvang of beschermd wonen, jonge statushouders, ouderen met of zonder zorgvraag en gemotiveerde bewoners die worden geselecteerd op basis van hun motivatie om bij te dragen aan de buurt en de burens. Hetzelfde geldt voor

alternatieve eigendomsvormen zoals wooncoöperaties. Deze geven mensen meer zeggenschap over hun woonsituatie en kunnen een antwoord vormen op het tekort aan woningen voor bepaalde groepen, zoals starters.

We zetten bij nieuwbouw in op bereikbaarheid met het openbaar vervoer en de fiets en verlagen de parkeernormen

Steeds meer mensen kiezen voor de fiets, het openbaar vervoer en een deelauto in plaats van een eigen auto. Dat heeft gevolgen voor de bouw van nieuwe woningen: niet ieder huis heeft een parkeerplaats voor de deur nodig. De inzet op bouwen binnen de gebouwde omgeving zal het autogebruik en -bezit verder verminderen. In plaats van 'iedereen een of twee auto's voor de deur' wordt goede, duurzame bereikbaarheid de norm. Op die manier dalen de kosten voor ontwikkelaars: ze hoeven minder te investeren in veelal onrendabele (ondergrondse) parkeergarages, waardoor het aantrekkelijker wordt om woningen te bouwen. Dat betekent meer ruimte voor mensen, minder ruimte voor auto's.

We bouwen binnen de grenzen van de huidige bebouwing

Bouwen binnen de grenzen van de huidige bebouwing heeft vele voordelen boven 'bouwen in het weiland'. Groene ruimte en biodiversiteit blijven in tact en er is geen extra infrastructuur nodig voor (openbaar) vervoer en elektriciteit. Ook leidt zogeheten 'inbreiding' tot minder extra autoverkeer: voorzieningen, sport en werk zijn over het algemeen via openbaar vervoer of de fiets bereikbaar. Bovendien voegen we door inbreiding iets toe aan de huidige bebouwing, die aantrekkelijker wordt dankzij herstructurering en nieuwbouw. Openbaar vervoer en bestaande voorzieningen worden beter benut, en het draagvlak voor het ontwikkelen en verbeteren ervan groeit. In de dorpen rondom Drachten kan het zelfs helpen om winkels, scholen en sportclubs in stand te houden. Daar zoeken we creatief naar andere oplossingen voor inbreiding, bijvoorbeeld door het verlenen van toestemming voor kleinschalige bouw op boerenerven. Van trapveldjes en parken blijven we overigens af.

Dakloze mensen krijgen een dak boven hun hoofd en structureel hulp bij het aanpakken van de andere problemen. Dakloosheid wordt de verantwoordelijkheid van de wethouder Wonen

In Nederland steeg het aantal mensen zonder vaste woon- of verblijfplaats van bijna 18.000 in 2009 naar bijna 40.000 in 2018. Ook in Smallerland slapen mensen op straat! Dakloosheid wordt nu meestal gezien als een gezondheidsprobleem, en de woning is vaak het sluitstuk van een ggz-traject en schuldsanering. Wij draaien het om: dakloosheid is een woonprobleem en een dak boven het hoofd is essentieel voor herstel. Een dak boven het hoofd wordt gecombineerd met een intensief zorgtraject dat de overige problemen aanpakt, bijvoorbeeld volgens de aanpak van Housing First. Een dergelijk programma heeft er in Finland voor gezorgd dat het aantal dakloze mensen sinds de start in 2008 met 35 procent is gedaald, terwijl in vrijwel alle Europese landen dit aantal groeide

We pakken het uitbuiten van huurders aan

GroenLinks wil dat voor het verhuren van een woning of kamer een verhuurdersvergunning verplicht wordt. Wie huurders uitbuit, niet zorgt voor fatsoenlijke woonomstandigheden of discrimineert bij het toelaten van huurders, verliest wat GroenLinks betreft zijn of haar vergunning. Met dit voorstel kunnen we een einde maken aan wantoestanden op de vrije markt voor kamer- en appartementenverhuur. Het gaat dan om exorbitant hoge huren, zonder toestemming de woonruimte betreden door de huurbaas, achterstallig onderhoud of discriminatie bij het toewijzen van een woning.

Nieuwe bedrijven én bedrijven die hun erfpacht willen verlengen moeten aan duurzaamheidseisen voldoen. Zo wordt Smallerland dé hub voor duurzame ondernemers.

In Nederland gebruiken bedrijventerreinen en werklocaties aanzienlijk meer energie dan huishoudens. Door in te zetten op de verduurzaming van bedrijventerreinen kan een belangrijke eerste stap worden gezet in het realiseren van de klimaatdoelen voor de gebouwde omgeving.

Smallerland wordt aanjager van duurzame startups en sociaal ondernemers die werken aan innovatieve, creatieve oplossingen voor duurzaamheidsvraagstukken

Sociaal ondernemers krijgen een werkplek en de ruimte om creatieve en innovatieve oplossingen voor duurzaamheidsvraagstukken in onze gemeente te testen. Ondersteuning kan bestaan uit zaken als goedkope bedrijfsruimte, een trainingsprogramma en het stimuleren van samenwerking en kennisdeling.

Met winkeliersverenigingen en de lokale afdeling van Koninklijke Horeca Nederland maken we duidelijke afspraken over afvalscheiding, duurzame logistiek en maatregelen om energieverstopping (terrasverwarming, open winkelpuien) tegen te gaan

GroenLinks wil dat de gemeente concrete afspraken maakt met de horecaondernemers in Smallerland. Afspraken die ervoor zorgen dat het energieverbruik wordt ingeperkt. Dus overal LED-verlichting, bij lage temperaturen staan de deuren niet onnodig open en wordt terrasverwarming in de ban gedaan.

We bouwen circulair

Circulariteit – waarbij kringlopen zich sluiten en afval een grondstof is – wordt een vast criterium bij gronduitgifte, aanbestedingen en vergunningen. Binnen de toekomstige Omgevingswet stellen we scherpere eisen aan de milieuprestaties van nieuwbouw.

We streven ernaar dat ieder dak groen wordt, vol ligt met zonnepanelen of op een andere manier goed gebruikt wordt

GroenLinks wil dat de gemeente inwoners stimuleert om hun daken te transformeren door subsidies voor groene daken of zonnepanelen. Voor ontwikkelaars die bouwprojecten willen aangaan in onze gemeente geldt het 'ja, tenzij'-principe: zij moeten aangeven waarom er géén groen daken of andere klimaat-adaptieve maatregelen mogelijk zijn, in plaats van andersom.

Daarom verplichten we dubbel gebruik van daken op alle daken die van de gemeente zijn of waar de gemeente aan meebetaalt. Dubbel gebruik betekent dat een dak niet alleen als dak gebruikt wordt, maar ook een tweede functie heeft. Dit kunnen klimaatadaptieve maatregelen zijn, zoals groene daken, zonnepanelen, maar ook het gebruik van een plat dak als terras (dubbel ruimtegebruik) valt hieronder.

We geven fietsers, voetgangers en groen de ruimte!

We veranderen onze openbare ruimte in zones met groene ruimte, schone lucht en ruimte voor fietsers en voetgangers. In deze autoluwe gebieden staat recreatie, ontmoeting, spelen, sport en ontspanning centraal.

We investeren in de fietsinfrastructuur

GroenLinks wil fietsen aantrekkelijker waardoor onze inwoners vaker hun vervuilende auto staan. Er komen snelfietspaden die alle wijken en dorpskernen met de belangrijkste voorzieningen verbindt.

Iedereen moet toegang hebben tot duurzaam vervoer, ook wie weinig te besteden heeft. Daarom voeren we een goedkoop busabonnement voor minima in

Hoewel de gemeente weinig te zeggen heeft over het openbaar vervoer, is de toegang tot openbaar vervoer een belangrijke factor in de transitie naar duurzame mobiliteit. Voor sommigen is het openbaar vervoer echter erg duur. Daarom pleit GroenLinks voor een goedkoop busabonnement voor minima.

In het centrum van Drachten stellen we een milieuzone in. In wijken kiezen inwoners zelf voor een autovrije- of een milieuzone. We stimuleren de overgang naar schoner vervoer

Milieuzones zijn in Smallerland nog niet ingevoerd, maar kunnen een boel schelen qua uitstoot en bevorderen de omslag naar duurzame mobiliteit. Daarnaast wil GroenLinks samen met de ondernemers in het centrum van Drachten ervoor zorgen dat de Kaden een levendig uitgaansgebied wordt met meer plek voor voetgangers en fietser en minder ruimte voor het autoverkeer.

Leven op het land en in het water

Voldoende groen en natuur is onmisbaar. Voor ons welzijn, voor de ontwikkeling van onze kinderen en voor het voortbestaan van dieren en insecten. GroenLinks wil schone lucht voor iedereen, kwetterende vogels en kinderen die zorgeloos op straat spelen. We koesteren de schoonheid en

de rust van een natuurwandeling door het bos, over de hei of langs het water. GroenLinks strijdt voor het recht op een groene leefomgeving voor en van ons allemaal. We komen op voor natuur, dieren en insecten. Waar mogelijk creëren we extra groene ruimte in de bebouwde kom. Nieuwe groene (speel)plekken, hangplekken voor zowel jongeren als ouderen en ook de vergroening van bedrijventerreinen. GroenLinks maakt daarom fundamenteel andere keuzes. Groene en sociale keuzes. Met geluk, gezondheid en onze aarde voorop.

We zorgen voor optimale natuurlijke en maatschappelijke inpassing van wind- en zonneprojecten

GroenLinks wil in Smallerland dat zonneweides worden gecombineerd met rijke natuur die bijdraagt aan een toename van biodiversiteit.

Iedereen heeft recht op groen: we werken toe naar een gemeente waar iedere inwoner binnen vijf à tien minuten lopen een groene openbare omgeving tot zijn/haar beschikking heeft om te ontspannen en te bewegen

Ouderen, zieken en kinderen zijn het meest kwetsbaar waar het gaat om hittestress en wateroverlast. Sociaal en groen horen dus bij elkaar! Zorg dat klimaatadaptieve maatregelen zoals vergroening, groene daken, regenpijpfkoppeling et cetera eerst worden toegepast rondom zorginstellingen en ziekenhuizen, basisscholen, verpleeghuizen, seniorenflats en andere plaatsen waar een grotere concentratie kwetsbaardere mensen wonen. Daarom wil GroenLinks dat dit net als in Groningen wordt opgenomen in een Groenplan.

Iedere renovatie of aanpassing in de openbare ruimte levert méér groen, biodiversiteit en klimaatbestendigheid op

Als je toch aan de slag gaat, waarom niet twee vliegen in één klap slaan? Of de gemeente nu speeltuinen aanlegt, met het riool aan de slag gaat of iets anders: een mooi moment om stenen eruit te halen en groen toe te voegen. Met andere woorden: elke aanpassing moet onze gemeente óók groener maken.

We planten extra bomen

We wijzen meer plekken aan voor 'Tiny Forests' om de biodiversiteit extra te versterken. Als de gemeente een boom kapt, planten we er twee terug. Bomen zijn belangrijk voor vergroening en biodiversiteit, maar ook van belang in de toekomst, wanneer houtbouw een grotere rol gaat spelen. Grootte en leeftijd van bomen is van belang. Oudere bomen leveren meer zuurstof, meer schaduw en meer ruimte voor vogels, insecten en andere dieren. Daarom is het van belang dat ook daar rekening mee gehouden wordt.

We gaan samen met bewoners, verenigingen en bedrijven aan de slag met het zo goed en groen mogelijk inrichten van hun directe omgeving

Participatie staat bij GroenLinks hoog in het vaandel. Bewoners vinden groen belangrijk en gebruiken dit zelf ook het meest. Daarom is het logisch om in samenwerking met bewoners, sport- en wandelverenigingen te kijken waar verbetermogelijkheden zijn voor groen.

Vogels, vlinders, bijen en andere insecten zijn van groot belang voor onze leefomgeving

Bij het beheer van het openbaar groen houden we rekening met biodiversiteit. Onze parken, bermen en andere groene plekken worden voortaan verzorgd en aangelegd volgens de principes van ecologisch beheer. Dit is een belangrijke manier voor onze gemeente om bij te dragen aan de lokale biodiversiteit. Het gaat daarbij niet alleen om welke planten en bomen je plant, maar ook over ruimte voor insecten en onderhoud. Minder maaien bijvoorbeeld en dit bespaart ook nog eens kosten.

Zwerfafval is lelijk, vervuילend en schadelijk voor dieren. Daarom komt GroenLinks met een ambitieus programma om samen met bewoners en ondernemers zwerfafval aan te pakken

GroenLinks wil dat onze gemeente mensen (volwassenen en kinderen) ondersteunt die zwerfafval opruimen met prikkers, hesjes en vuilniszakken. Zwerfafval is uiteindelijk een kwestie van gedrag, daarom is het belangrijk om samen te werken met partners in de gemeente. Containertuintjes kunnen effectief zijn in het verminderen van zwerfafval rondom containers (en maken de openbare ruimte aantrekkelijker).

Als er gebouwd wordt voor mensen, dan doen we dat natuurinclusief. Zo wordt er ook gezorgd voor groen en ruimte voor vogels, insecten en vleermuizen

Gemeenten als Nijmegen, Utrecht en Den Haag zijn hier al in meer of mindere mate mee bezig: bijvoorbeeld door natuurinclusieve checklists en voorwaarden te koppelen aan aanbestedingen en gebiedsontwikkeling.

We stimuleren duurzame landbouw

GroenLinks wil in gebiedsvisies voorwaarden opnemen voor duurzame landbouw door onder andere het gebruik van landbouwgif en kunstmest te verbieden. Daarnaast stellen we regels op voor goed bodembeheer om uitdroging te voorkomen en verbieden we gebruik van bestrijdingsmiddelen zoals glyfosaat (RoundUp).

De waterkwaliteit in sloten kan en moet beter

Uit onderzoek van stichting Natuur en Milieu blijkt dat de waterkwaliteit in Nederland slecht is. Dit komt vooral door mest, bestrijdingsmiddelen en het lozen van rioolwater. Een groot zorgpunt ligt bij de talloze sloten, beken en grachten. Zij vallen momenteel buiten de huidige metingen van waterkwaliteit. Daardoor worden er onvoldoende maatregelen getroffen om de kwaliteit van die wateren te verbeteren. De vervuiling blijft daardoor ongeremd plaatsvinden. Dat heeft dan weer gevolgen voor het leven in het water. In sloten met te hoge concentraties meststoffen zien we bijvoorbeeld dat eendenkroos een verstikkende werking heeft op zowel de waterplanten als de vissen. Daarom wil GroenLinks dat de waterkwaliteit van de sloten in kaart wordt gebracht en daar waar nodig met de betreffende boeren of andere belanghebbenden afspraken worden gemaakt om de waterkwaliteit te verbeteren.

Water is onmisbaar. We gebruiken water bijvoorbeeld om te drinken, om te wassen, voor de tuin en voor de landbouw. Nederland is een waterland en water is voor Nederland zowel vriend als vijand geweest. Soms is er te veel en soms is er te weinig water. Daarom wil GroenLinks een evenwichtig waterbeheer waarbij verspilling van water wordt tegengegaan.

In elke buurt ruimte voor waterberging

We krijgen in Nederland steeds vaker te maken met weersextremen: Lange droge en hete perioden afgewisseld door hevige regenbuien. Daarom is het belangrijk dat de grondwaterstand op peil wordt gehouden. GroenLinks omarmt het concept van de Urban Waterbuffer (UWB) waarbij in het najaar het overschot aan hemelwater lokaal wordt opgeslagen en in de zomer kan worden teruggewonnen en benut. Juist de integrale benadering maakt de UWB een geschikte oplossing om verstedelijkte gebieden op een duurzame manier klimaatbestendig te maken.

Weg met loden leidingen

Het lijkt zo vanzelfsprekend: Iedereen in Nederland heeft toch toegang tot schoon water en sanitair? Toch bevatten veel huizen en gebouwen van voor 1960 nog loden waterleidingen. Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie mag er per liter slechts 5 microgram lood in het drinkwater aanwezig zijn. Te hoge concentraties lood in het drinkwater kunnen bij jonge kinderen ervoor zorgen dat de hersenen zich niet goed ontwikkelen. Daarom wil GroenLinks een campagne starten waarin huishoudens, bedrijven en andere instelling de mogelijkheid krijgen om tegen een geringe vergoeding het water te testen. Dat niet alleen, voor het vervangen van de leidingen wil GroenLinks dat er een lening beschikbaar komt waarmee elk huishouden tegen een laag rentetarief schoon kraanwater kan drinken.

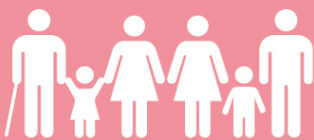
Gratis glaasje kraanwater in de horeca van Smallerland

Waarom betalen voor iets dat nauwelijks iets kost? Waarom zijn er nog steeds horeca gelegenheden waar je alleen mineraalwater uit een flesje in plaats van uit de kraan kunt bestellen. GroenLinks wil daarom dat de gemeente met de lokale horeca afspraken maakt over het serveren van gratis kraanwater en dat gebotteld water aan banden wordt gelegd.

GROENLINKS

SMALLINGERLAND

1 GEEN
ARMOEDE

2 GEEN
HONGER

3 GOEDE
GEZONDHEID
EN WELZIJN

4 KWALITEITS-
ONDERWIJS

5 GENDER-
GELIJKHEID

6 SCHOON WATER
EN SANITAIR

7 BETAALBARE EN
DUURZAME
ENERGIE

8 EERLIJK WERK
EN ECONOMISCHE
GROEI

9 INDUSTRIE,
INNOVATIE EN
INFRASTRUCTUUR

 <https://smallingerland.groenlinks.nl/>

 smallingerland@groenlinks.nl

 @GroenLinks_Smal

 /groenlinkssmallingerland

 /groenlinks_smallingerland

Postadres:

Postbus 10.000

9200 HA Drachten

10 ONGELIJKHEID
VERMINDEREN

11 DUURZAME STEDEN
EN
GEMEENSCHAPPEN

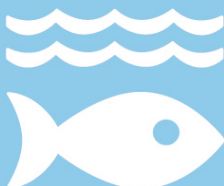
12 VERANTWOORDE
CONSUMPTIE
EN PRODUCTIE

13 KLIMAATACTIE

14 LEVEN IN
HET WATER

15 LEVEN OP
HET LAND

16 VREDE,
JUSTITIE EN
STERKE PUBLIEKE
DIENSTEN

17 PARTNERSCHAP OM
DOELSTELLINGEN
TE BEREIKEN

